

15 Veldwezelt (Lanaken): de Neanderthalsite te Veldwezelt-Hezerwater. Nieuwe opgravingscampagnes in de zomers van 2001 en 2002 [Patrick M.M.A. Bringmans, Pierre M. Vermeersch, Frans Gullentops, Albert J. Groenendijk, Erik P.M. Meijs, Jean-Pierre De Warrimont & Jean-Marie Cordy]¹⁴

Het Laboratorium voor Prehistorie van de Katholieke Universiteit te Leuven organiseerde de voorbije jaren (1998, 1999, 2000, 2001 en 2002) reeds vijf archeologische opgravingscampagnes in de leemgroeve “Vandersanden” te Veldwezelt-Hezerwater (Gemeente Lanaken). De opgravingen worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met het Provinciaal Gallo-Romeins Museum te Tongeren en het Instituut voor het Archeologische Patrimonium van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, de Gemeenten Lanaken en Riemst en de Stad Maastricht.

De succesvolle opgravingen die te Veldwezelt-Hezerwater georganiseerd werden (fig. 25 en 26), leverden de voorbije jaren archeologische resten op van vermoedelijk ten minste vier verschillende jachtkampen van de Neanderthalers die in de vallei van het Hezerwater, een bijrivier van de Maas, gelegen waren. Een vijfde Neanderthalsite moet geïnterpreteerd worden als een openlucht vuursteenextractie-site.

De zogeheten “Lower Sites” van Veldwezelt-Hezerwater bevinden zich onder het complex van paleobodems uit het Laatse Interglaciaal sensu lato (MIS 5: 129.840 tot 73.910 jaar geleden) en moeten daardoor op het einde van de Saale-ijstijd (laat MIS 6: 140.000 tot 130.000 jaar geleden) gedateerd worden. Met een dergelijke ouderdom (ongeveer 133.000 jaar) zijn deze sites te beschouwen als de oudste in situ bewoningssporen in België. Deze archeologische resten bevinden zich voornamelijk op de hellingen van een zijvallei van het Hezerwater, die bijwijlen drooggestaan moet hebben.

Gedurende het laat-Saale Zeifen Interstadiaal (MIS 6.01: ongeveer 133.000 jaar geleden), verschijnen op de VLL-site en de VLB-site niet-Levallois klingindustrieën die voornamelijk op de hellingen van het zijdal aangetroffen worden. Laminaire industrieën zijn in het Europese Paleolithicum van vóór de Laatste Tussenijstijd s.l. nog steeds zeer zeldzaam. Opmerkelijk is ook dat de natuurlijke convexiteit van de langwerpige kernen ten volle benut werd om aan klingproductie te doen.

---

¹⁴ Laboratorium voor Prehistorie, Redingenstraat 16bis, 3000 Leuven.

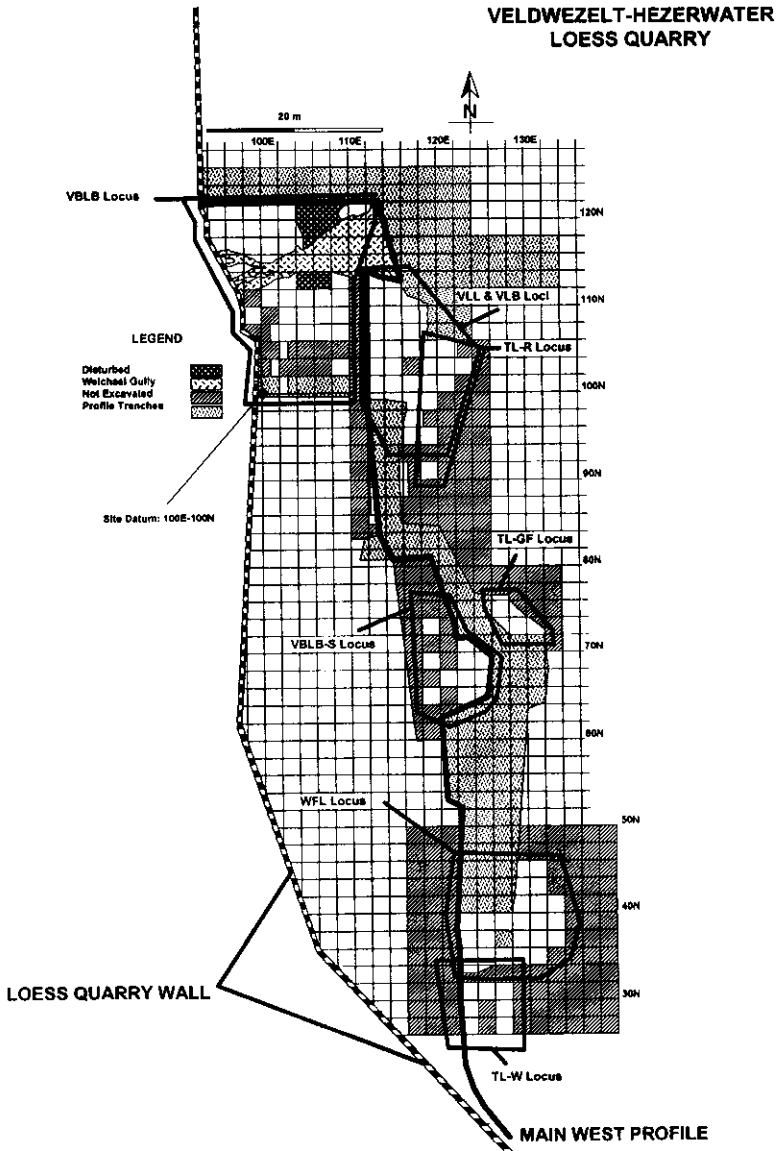

Fig. 25: Lokalisatie van de verschillende sites te Veldwezelt-Hezerwater.

De Neanderthalers zijn hier meermaals op dezelfde plek langsgekomen om in het grindbed van het Hezerwater en het achterliggende Maasterras naar silex te zoeken. Dit wordt duidelijk geïllustreerd door de vele geteste kernen die er gevonden worden. Deze "Lower Sites" moeten dan ook als openlucht vuursteen-extractieplaatsen van de Neanderthaler beschouwd worden.

De jongere VBLB-site (ongeveer 85000 jaar oud) moet waarschijnlijk tegen het einde van het Laatste Interglaciaal sensu lato (MIS 5a: 90.950 tot 73.910 jaar geleden) gedateerd worden, vermits deze site werd aangetroffen in de bovenste grijsachtige Bth-horizont van het "Rocourt Bodem-complex". Zeer kenmerkend aan de VBLB-site is het feit, dat we naast een debitageplaats (productieplek van stenen werktuigen), die gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van relatief veel debitagemateriaal, ook nog een zone kunnen aanduiden die door de Neanderthaler gebruikt werd om allerlei activiteiten uit te voeren (werktuiggebruikszone).

The last interglacial in the SPECMAP deep-sea oxygen isotope record

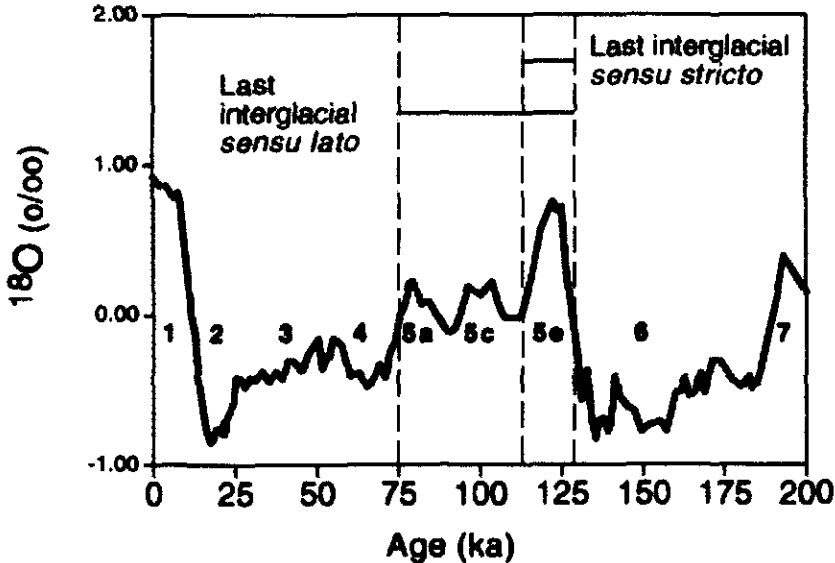

Fig. 26: grafiek van de afwisselende warme en koude fasen (MIS=Marine Isotope Stages) in het paleo-klimaat van de aarde. Ka= kilo-annum of een periode van 1000 jaar.

Op de TL-R-site, de TL-GF-site en de TL-W-site, die alle drie ongeveer 58000 jaar oud zijn, en op de WFL-site (ongeveer 50000 jaar oud) te Veldwezelt-Hezerwater worden er naast lithische werktuigen ook nog botten van een typisch glaciale fauna aangetroffen (Midden-Weichsel). De lithische industrie wordt gekenmerkt door het tegelijkertijd aanwezig zijn van de Levallois-producten en Quina-werktuigen.

De macro-faunaresten van de WFL-site bestaan uit botten en kiezen van paard, wolharige neushoorn, rendier, bison en mammoet. Maar, er werden ook botten van de holenleeuw en de holenhyena aangetroffen. Zelfs het hol van een dergelijke hyena was aanwezig. Deze site werd bewoond gedurende een periode van de laatste ijstijd, waarin het klimaat vrij gunstig was. Dat bewijzen de resten van de das, de mol en de kikker die op deze site opgegraven konden worden.

Het wordt stilaan duidelijk dat de Neanderthaler in onze streken enkel maar aanwezig was in de meest "warme" fasen van de ijstijd, maar toch was hij ook in de koele fasen van de tussenijstijd aanwezig. De Neanderthaler ging vrijwel dagelijks op jacht naar de grote zoogdieren, die in kuddes door het landschap trokken. Die dieren waren enkel maar in de fasen met een steppe-klimaat aanwezig, dus wanneer het relatief koel was, maar niet koud.

De preciese invloed die de omgevingsfactoren zoals het paleomilieu en de beschikbaarheid van vuursteen (silex) op de lithische assemblages uitoefenden, zal nog verder geëvalueerd moeten worden. Maar, het wordt langzaam duidelijk, dat niet-culturele factoren een zeer grote, zonet bepalende rol hebben gespeeld. We denken te kunnen stellen, dat de Neanderthaler niet enkel door migratie, maar ook op een instrumentele (technologische) manier wist te rageren op het oscillerende klimaat.

Lit.: P.M.M.A. BRINGMANS, P.M. VERMEERSCH, A.J. GROENENDIJK, E.P.M. MEIJS, J.-P. DE WARRIMONT & F. GULLENTOPS, *The Middle Palaeolithic Valley Settlement at Veldwezelt-Hezerwater (Limburg-Belgium): Excavation Campaign 2001*, in: *Notae Praehistoricae* 21, 2001, 7-17; P.M.M.A. BRINGMANS, P.M. VERMEERSCH, F. GULLENTOPS, A.J. GROENENDIJK, E.P.M. MEIJS, J.-P. DE WARRIMONT & J.-M. CORDY, *Middle Palaeolithic Veldwezelt-Hezerwater one Year on. Interim Report on the Veldwezelt-Hezerwater Project's Campaign of Excavation 2002*, in: D. JEHS (ed.), *Het Sleufje - Universiteit Gent - The Diggers' Project 8, 1B, 2*, 2002, 1-15; P.M.M.A. BRINGMANS, P.M. VERMEERSCH, F. GULLENTOPS, A.J. GROENENDIJK, E.P.M. MEIJS, J.-P. DE WARRIMONT & J.-M. CORDY, *Preliminary Excavation Report on the Middle Palaeolithic Valley Settlement at Veldwezelt-Hezerwater (Prov. of Limburg)*, in: *Archeologie in Vlaanderen* 7, 1999-2000, 9-30.